

Janusz R. Budziński

*(Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych
UJK Filii w Piotrkowie Trybunalskim)*

Krótki rys archiwaliów do polityki zagranicznej Rosji w latach 1907-1914

Lata 1907-1914 to okres niezwykle bogaty w wydarzenia związane z prowadzoną przez Rosję polityką zagraniczną. Po przegranej wojnie z Japonią i po przejściu przez falę niepokojów społecznych, starała się ona odbudować swoją pozycję na arenie międzynarodowej. W związku z tym podjęte zostały zabiegi mające umocnić sojusz z Francją i osiągnąć porozumienie z Anglią. To zaowocowało nowym układem politycznym, który przeszedł do historii jako Trójporozumienie – Ententa. Jednocześnie porządkowane były sprawy związane z polityką dalekowschodnią poprzez zawieranie porozumień z Japonią oraz aktywną działalność względem Chin. Nie należy też zapominać o dwustronnych stosunkach rosyjsko-niemieckich tego okresu. Jest to istotne, ponieważ Niemcy wciąż usiłowały wciągnąć państwo rosyjskie w szeregi Trójprzymierza, oficjalnie posiłkując się stwierdzeniami o stosunkach dobrosąsiedzkich czy wielowiekowej przyjaźni. Wiele też działo się w polityce bałkańskiej. W tym obszarze Rosja rywalizowała z Austro-Węgrami o wpływy wśród narodów bałkańskich. Pragnęła też uzyskać kontrolę nad cieśninami czarnomorskimi, a także powstrzymać ekspansję niemiecką zarówno na Półwyspie Bałkańskim, jak i w Turcji.

Podjmując więc zagadnienia związane z polityką zagraniczną Rosji we wspomnianym okresie, trzeba zdawać sobie sprawę z jej złożoności. Ponadto, aby rzetelnie je oddać, należy niewątpliwie sięgnąć do materiałów archiwalnych, które mogą rzucić wiele światła na rozgrywające się wówczas wydarzenia. Zaznaczyć należy, że zasób archiwalny jest olbrzymi, zgromadzony zarówno w archiwach moskiewskich, jak i petersburskich, związanych z rosyjskim Minister-

stwem Spraw Zagranicznych. Wydaje się więc zasadnym przybliżyć chociaż niewielkiej części archiwaliów związanych z polityką zagraniczną Rosji w latach 1907-1914.

W niniejszym artykule oparty został o wybrane materiały zgromadzone w archiwach moskiewskich – Archiwie Wnieszniej Politiki Rossijskoj Impierii (AWPRI) i Gosudarstwiennym Archiwie Rossijskoj Fiederacji (GARF) w Moskwie. Ich wybór został dokonany w trakcie opracowywania monografii pt.: *Polityka zagraniczna Rosji 1907-1914. Aparat decyzyjny, koncepcje, rezultaty*¹.

W AWPRI były to materiały zgromadzone w zespołach *Licznyj fond Sazonowa, Kitajskij stoł, Sekretnyj Archiw* i *Kancelaria*.

W zespole *Licznyj fond Sazonowa* na szczególną uwagę zasługują listy Pawła Krupienskogo do ministra spraw zagranicznych Rosji Sergiusza Sazonowa, dotyczące spraw polityki wewnętrznej i co szczególnie cenne, spraw polityki zagranicznej, a zwłaszcza kwestii dotyczących Bułgarii i Serbii w 1912 r.² oraz listy Iwana Korostowca dotyczące m.in. spraw polityki dalekowschodniej z 1909 r.³

W zespole *Kitajskij stoł* należy zwrócić uwagę na teczki zawierające materiały dotyczące polityki Rosji wobec Chin i Japonii w okresie 1907-1913. Znajdują się w nich dokumenty dotyczące Japonii, takie jak telegramy ministra spraw zagranicznych Rosji do posła w Tokio dotyczące zawarcia porozumienia z Japonią⁴; zapis z posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej ukazujący dyskusję nad nowym rosyjsko-japońskim traktatem handlowym⁵; raport ówczesnego rosyjskiego pełnomocnika ds. negocjacji z Japonią Mikołaja Malewskiego-Malewicza mówiący o zadaniach Rosji na Dalekim Wschodzie, o znaczeniu rosyjsko-japońskiego traktatu handlowego, o nastrojach

¹ J. R. Budziński, *Polityka zagraniczna Rosji 1907-1914. Aparat decyzyjny, koncepcje, rezultaty*, Toruń 2000.

² AWPRI, zespół (dalej: zesp.) 340 Licznyj fond Sazonowa, 1912, inwentarz (dalej: inw.) nr 812,teczka (dalej: t.) nr 67.

³ *Ibidem*, 1909, t. 65.

⁴ *Ibidem*, zesp. 143 Kitajskij stoł, inw. nr 491, 1907, t. 86, kartka (dalej: k.) 7 i 50, Sekretnej telegrama Bachmietiewu w Tokio z 3 stycznia i 25 kwietnia 1907 g.

⁵ *Ibidem*, k. 9-19, Żurnal osobago sowieszczanija 13 stycznia 1907 goda o nowom towrowom dogoworje s Japoniej.

w społeczeństwie japońskim⁶ oraz projekt tajnego okólnika MSZ przedstawiającego cele i zadania polityki rosyjskiej na Dalekim Wschodzie⁷. Teczki ze wspomnianego zespołu zawierają też dokumenty przedstawiające koncepcje polityki rosyjskiej na Dalekim Wschodzie, które zostały sporządzone przez ministra spraw zagranicznych Rosji Aleksandra Izwolskiego i przesłane ambasadorowi rosyjskiemu w Tokio 13 maja 1908 r.⁸ oraz posłowi rosyjskiemu w Pekinie 5 lipca 1908 r.⁹ Ponadto są w nich interesujące telegramy kierowane przez ministra spraw zagranicznych do rosyjskiego ambasadora w Tokio przedstawiające stanowisko rosyjskie wobec propozycji japońskich zawarcia nowego układu między Rosją a Japonią w 1910 r., a także notatka skierowana do cara odnośnie treści wysyłanych telegramów. Tutaj znajduje się raport ministra spraw zagranicznych dla Mikołaja II, mówiący o stosunkach rosyjsko-chińskich po zawarciu pokoju w Portsmouth, prezentujący rosyjski punkt widzenia na stosunki między Chinami a Rosją oraz znaczenie dla dalszych kontaktów rosyjsko-chińskich zawartego między Rosją a Japonią porozumienia¹⁰. Są też cenne materiały dotyczące stosunków rosyjsko-chińskich i japońsko-rosyjskich w 1911 r., w postaci stenogramów z posiedzeń Komisji Nadzwyczajnych, na których omawiano koncepcje działań wobec Chin i Japonii¹¹, telegramów i instrukcji dla rosyjskich przedstawicieli w Pekinie i Tokio¹² oraz raportów dla Mikołaja II¹³. W zespole tym znajdują się również sprawozdania ministra spraw zagranicznych S. Sazonowa dla cara mówiące o stanowisku Rosji wobec Chin w 1912 r., podkreślające m.in. paralelizm inte-

⁶ *Ibidem*, k. 82-90, Otczet Russkogo Upolnomocennogo po wiedeniu pieriegoworow senatora, gofmiejstra Wysoczajszego dwora Malewskiego-Malewicza, 15 ijunia 1907 g.

⁷ *Ibidem*, k. 113-115, Projekt cirkularnego pisma Rossijskim Priedstawitielam.

⁸ *Ibidem*, 1908, t. 88, k. 28-32, Projekt sekretnej instrukcji rossijskomu posłu w Tokio senatoru Malewskomu-Malewiczu.

⁹ *Ibidem*, t. 89, k. 55-62, Projekt sekretnej instrukcji rossijsko-impieratorskomu czriezwyčajnomu posłanniku i połnomocznomu ministru w Pekinie Korostowcu.

¹⁰ *Ibidem*, 1910, t. 93, k. 96-98, Wsiepoddanniejszeje dołożenie 2 marta 1910 g.

¹¹ *Ibidem*, 1911, t. 95, k. 19-20, Żurnał osobago sowieszczanija po diełam Dalniago Wostoka 13 janwaria 1911 g; k. 83-84, Żurnał osobago sowieszczanija po dalnie-wostocznym diełam 9 aprielia 1911 g.

¹² *Ibidem*, k. 28-30, Projekt sekretnej telegrammy d. s. s. Korostowcu 30 janwaria 1911 g.; k. 66, Sekretnaja telegramma d. s. s. Korostowcu 30 sientiabria 1911 g.; k. 108, Sekretnaja telegramma Malewskomu-Malewiczu w Tokio 1 maja 1911 g.

¹³ *Ibidem*, k. 85, Dokład Nieratowa Nikołaju II, 8 oktiabria 1911 g.

resów z Japonią wobec kryzysu chińskiego oraz informujące o rozpatrywaniu wspólnie z premierem Włodzimierzem Kokowcowem środków mających zabezpieczyć rosyjskie interesy w Mongolii, a także sprawozdanie wiceministra spraw zagranicznych Rosji Anatola Nieratowa dla Mikołaja II, mówiące o podejmowaniu wspólnych z Japonią oraz innymi mocarstwami kroków wobec sytuacji w Chinach związanej z abdykacją tamtejszej dynastii¹⁴.

Jeżeli chodzi o zespół *Sekretnyj Archiw*, to zgromadzone są tu m.in. teczki z lat 1907-1909 i 1912-1913. Znajduje się w nich interesujący materiał, na który składają się m.in. sprawozdanie angielskiego ambasadora w Petersburgu Artura Nicholsona dla angielskiego MSZ o Rosji, w którym najważniejsze były jego uwagi o wielkich księżętach i ich wpływie na cara oraz na prowadzoną przez rząd rosyjski politykę¹⁵; protokół z posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej omawiający m.in. sytuację na Bałkanach i podkreślający, że działania austriackiego ministra spraw zagranicznych Aloisa von Aehrenthala stanowiły zagrożenie dla interesów rosyjskich w tym regionie¹⁶; dokument w postaci listu ministra spraw zagranicznych Rosji do rosyjskiego ambasadora w Berlinie, w którym minister poruszał problem kontaktów między MSZ a deputowanymi do Dumy Państwowej¹⁷. Zawarte są tu również materiały dotyczące stosunków rosyjsko-bułgarskich. Szczególnie cenny jest dokument poświęcony rozmowom ministra spraw zagranicznych Rosji S. Sazonowa z przedstawicielem Bułgarii Danewem, w których poruszono problemy zawarcia konwencji wojskowej między Rosją a Bułgarią oraz stosunków bułgarsko-rumuńskich i bułgarsko-czarnogórskich¹⁸, a także projekt rosyjskiego Głównego Sztabu Morskiego dotyczący politycznych i strategicznych zadań Rosji odnośnie cieśnin czarnomorskich i Morza Czarnego. Wskazywano w nim na powiązania rosyjsko-angielskie i rosyjsko-francuskie, na ważność uzyskania wyjścia na

¹⁴ *Ibidem*, 1913, k. 39-40, Zapiska Nieratowa Nikołaju II 15 sentjabria 1913 g.

¹⁵ *Ibidem*, zesp. *Sekretnyj Archiw*, inw. nr 467, 1907, t. 259/260, k. 11, Godowej otczet anglijskogo posła w Pietierburgie Nikolsona anglijskomu ministierstwu inostrannyh dieł o Rossii, janwar 1907 g.

¹⁶ *Ibidem*, t. 266/267, k. 11-12, Protokoł Sowieszczanija 21 janwaria 1908 g. O położenii dieł w Małozajtskoj Turcii i na Băłkanskom Połuostrowie.

¹⁷ *Ibidem*, t. 281/282, k. 6-7, Ministier inostrannyh dieł rossijskomu pošlu w Bierlinie Osten-Sakienu 7 maja 1909 g.

¹⁸ *Ibidem*, t. 299/302 b, k. 2-3, Soobszczenije ministra inostrannyh dieł Sazonowa pošlanniku w Bălgarii o biesiedach s Danewym, 10-18 ijunia 1912 g.

Morze Śródziemne, przedstawiano zalecenia MSZ dla Ministerstwa Marynarki odnośnie działań, jakie miała podjąć flota rosyjska w wypadku wojny oraz wskazując na skomplikowaną sytuację na Bałkanach, przytaczano treść depešy carskiej do Słowian bałkańskich w związku z nabrzmiewającym konfliktem między Bułgarią a Serbią, Grecją i Czarnogórą¹⁹. W zespole tym znajdują się też teczki, które zawierają korespondencję między ministrem spraw zagranicznych Rosji a jej przedstawicielami za granicą. Szczególnie cenne są listy ministra spraw zagranicznych do ambasadorów w Londynie i Paryżu, mówiące o pragnieniu rządu rosyjskiego doprowadzenia do uspokojenia wewnętrznego Turcji i odpowiedniego zabezpieczenia terytorialnego i politycznego państw Sojuszu Bałkańskiego oraz list do posła rosyjskiego w Belgradzie przedstawiający dążenie Rosji do wzmocnienia Serbii jako forpoczty rosyjskiej na Bałkanach, a także wskazujący jako główny cel Rosji utrzymanie Sojuszu Bałkańskiego²⁰.

W zespole *Kancelaria*, w kilkudziesięciu teczkach, również znajdują się cenne materiały, na które składają się dokumenty dotyczące prerogatyw cara odnośnie polityki zagranicznej i uprawnień w tym zakresie Dumy Państwowej²¹ oraz przedstawiające kierunki polityki rosyjskiej w opinii ambasadora angielskiego w Rosji²². Ponadto znajdziemy tu sprawozdanie ministra spraw zagranicznych A. Izwołskiego odnośnie spotkania z królem Edwardem VII i ministrem spraw zagranicznych Anglii Charlesem Hardingiem w Rewlu²³, telegram wiceministra spraw zagranicznych Rosji Mikołaja Czarykowa odnośnie planowanej przez Austro-Węgry aneksji Bośni i Hercegowiny oraz sytuacji politycznej na Bałkanach²⁴, sprawozdanie ministra

¹⁹ *Ibidem*, t. 309/312, k. 20-49, Projekt dokłada morskogo genieralnogo sztaba o političeskoj i strategičeskoj zadaczach Rossii w woprosie proliwow i Czernogo moria, lipiec 1913.

²⁰ *Ibidem*, t. 318/321, k. 6-9, Sekretnoje pismo Mid-a na imia posłów w Londonie i Parizie ot 18 aprielia 1913 g.; k. 11-14, Wiesma dowieritielnoje pismo Mid-a posłanniku w Bielgradie 23 aprielia 1913 g.

²¹ *Ibidem*, zesp. Kancelaria, 1907, inw. 470, t. 207, k. 1.

²² *Ibidem*, t. 211, k. 19-24, Otczet Anglija. Otczet 1907. Godowoj otczet Rossii za 1907 g. Nikolsona.

²³ *Ibidem*, 1908, t. 43, k. 97-99, Dokładnaja zapiska ministra inostrannyh dieł A. Izwołskiego po powodu rewielskogo swidanija.

²⁴ *Ibidem*, t. 210, k. 35-39, Sekretnaja telegramma Czarykowa na imia ministra inostrannyh dieł A. Izwołskiego.

spraw zagranicznych S. Sazonowa dotyczące spotkania Mikołaja II z Wilhelmem II w Poczdamie i omawiające stosunki rosyjsko-niemieckie od 1907 do 1910 r. oraz przedstawiające rozmowy prowadzone przez Sazonowa ze stroną niemiecką podczas wyżej wymienionego spotkania²⁵. W tezkach zgromadzonych w zespole *Kancelaria* znajdują się też doniesienia Sanktpetersburskiej Agencji Telegraficznej o działaniach rosyjskich mających na celu normalizację stosunków rosyjsko-austriackich, przytaczające treść dokumentów przekazywanych przez stronę rosyjską rządowi Austro-Węgier²⁶.

Bardzo ważnym dokumentem, jaki znajdował się w zespole *Kancelaria*, jest pismo premiera W. Kokowcowa do wiceministra spraw zagranicznych A. Nieratowa mówiące o stosunkach między MSZ a Radą Ministrów w latach 1906-1911, a także o ustawie określającej, kto wchodzi w skład Rady Ministrów oraz o propozycji premiera, by Rada Ministrów posiadała większy wpływ na sprawy polityki zagranicznej²⁷. Inne cenne dokumenty z tego zespołu, to sprawozdania ministra spraw zagranicznych Sazonowa mówiące o rozmowach, jakie odbył z Wilhelmem II i kanclerzem Theobaldem von Bethmannem-Holwegiem, a w których podkreślono przyjacielskie stosunki łączące Rosję i Niemcy²⁸ oraz z prezydentem Francji Raymondem Poincare, podczas pobytu tego ostatniego w Petersburgu, w których poruszono problemy międzynarodowej sytuacji politycznej, a także wzajemnych stosunków francusko-rosyjskich²⁹.

W GARF kwerenda objęła zespoły: *Sojuz 17 oktiabria*, *Sojuz ruskogo naroda*, *A. Guczkow*, *Carskosielskij Dworiec* i *Impierator Nikołaj II*.

Odnosnie zespołu *Sojuza 17 oktiabria* dokonano kwerendy kilkunastu teczek z okresu 1906-1908, jednak dla spraw związanych z polityką zagraniczną nie znaleziono w nich nic wartościowego. Jedynie w tezcze nr 45 znajdował się materiał mogący posłużyć dla naświetlenia sytuacji politycznej w Rosji, w 1906 r.³⁰ Pozostały materiał dotyczył życia wewnętrznego Rosji oraz działalności „Związku

²⁵ *Ibidem*, 1910, t. 204, k. 8-85, Dokład S. Sazonowa.

²⁶ *Ibidem*, t. 208, k. 55-56, Soobszczenija S-Petersbuskogo Tielegrafnogo Agienstwa 7 mara 1910 g.

²⁷ *Ibidem*, 1911, t. 211, k. 2-5, Priedsiedatiel Sowietu Ministrow k A. Nieratowu.

²⁸ *Ibidem*, 1912, t. 184, k. 67-71, Dokład Sazonowa.

²⁹ *Ibidem*, t. 201, k. 86-88, Dokład Sazonowa.

³⁰ GARF, zesp. 115 *Sojuz 17 oktiabria*, inw. nr 1, t. 45.

17 Października” odnośnie aspektów życia politycznego dotyczących spraw polityki społecznej i gospodarczej wewnątrz kraju.

Zespół *Sojuza russkogo naroda* również zawierał materiały dotyczące sfery polityki wewnętrznej państwa rosyjskiego oraz działalności na tej niwie wspomnianej partii. Dla tematyki związanej z polityką zagraniczną Rosji ważne okazały się materiały, w których przedstawiono cele partii³¹ oraz teczki zawierające egzemplarze czasopisma „Wiestnik Sojuza Russkogo Naroda”, w którym publikowane były artykuły poświęcone polityce zagranicznej Rosji na Dalekim Wschodzie i na Bałkanach³².

W zespole *A. Guczkova* sięgnięto do materiałów z posiedzenia Komisji Obrony Państwa, mówiących o znaczeniu budowy amurskiej linii kolejowej i przedstawiających stanowisko wobec tej sprawy przedstawicieli różnych frakcji Dumy Państwowej oraz zawierających poglądy „Związku 17 Października” na politykę Rosji na Bałkanach, wyrażone przez Michała Kapustina i Aleksandra Guczkova³³. W jednej z teczek znajdujących w tym zespole znajduje się interesujący materiał dotyczący stosunków rosyjsko-japońskich, przekazany ministrowi spraw zagranicznych A. Izwolskiemu przez rosyjskiego agenta ministerstwa w Japonii³⁴. W innej z teczek znaleźć można rozważania lidera „Związku 17 Października” A. Guczkova na temat handlowych stosunków rosyjsko-chińskich oraz polityki Rosji wobec Chin po rewolucji w tym państwie, a także koncepcje październików odnośnie tejże polityki; znajdowały się w niej również rozważania o możliwościach polityki rosyjskiej na Bałkanach³⁵.

Z zespołu *Carskosielskij dworiec* wybrane zostały dwie teczki, w których znajdowały się interesujące dokumenty dotyczące spraw polityki zagranicznej. Były to: obszerny memoriał członka Rady Pań-

³¹ *Ibidem*, zesp. 116 Sojuz russkogo naroda, inw. nr 1, 1911, t. 16, k. 4, Protokoł obszczago sobranija Wsiechrossijskogo sjezda Sojuza russkogo naroda i primykajuszczich k niemu monarchiczeskich organizacii w Moskwie 24 nojabria 1911 g.

³² *Ibidem*, inw. nr 2, t. 9.

³³ *Ibidem*, zesp. 555 A. Guczkow, inw. nr 1, t. 58, k. 2-76, Rieczki A. Guczkova proizniesiennyje w Gosudarstwiennoj Dumie po woprosu o gosudarstwiennoj oboronie.

³⁴ *Ibidem*, t. 460, k. 1-11, Doniesienia ministru inostrannyh dzieł A. Izwolskomu agenta ministerstwa o politieke Japonii w odnoszenii Rossii.

³⁵ *Ibidem*, t. 461, k. 1-6, Zapiska o torgowych odnoszeniach s Kitajem i politieke Rossii w odnoszenii Kitaja posle riwoluczii w niem; k. 8, Nieskolko zamieczanij na dokładie A. N. Kuropatkina.

stwa Romana Rozena na temat polityki zagranicznej Rosji na Bałkanach, wobec Niemiec, Anglii i Francji oraz Japonii (którego ważność wynikała z tego, że Rozen był byłym dyplomata, związany był z kręgami dworskimi i przedstawiał we wspomnianym memoriale koncepcje i poglądy kręgów prawicowych)³⁶ oraz memoriał dwóch działaczy politycznych Michała Andronikowa i Sergiusza Szarapowa, zawierający koncepcje polityki Rosji wobec Francji i Niemiec. Jego autorzy wskazywali na wagę sojuszu francusko-rosyjskiego i utrzymania jak najlepszych stosunków z Niemcami³⁷.

Z zespołu *Impieratora Nikołaja II*, po przeprowadzeniu kwerendy, wybrane zostało kilka teczek, w których znajdowały się ważne dokumenty dotyczące posiedzeń Komisji Nadzwyczajnych w 1914 r. w związku z kryzysem sarajewskim i wybuchem I wojny światowej, zawierające ustalenia dotyczące działań, jakie powinna podjąć Rosja w związku ze wspomnianymi faktami³⁸. Ponadto znajdowały się tu: sprawozdanie dotyczące celów rosyjskiej polityki na Bałkanach³⁹; telegram ministra spraw zagranicznych A. Izwołskiego do cara mówiący o konieczności wystąpienia przed Dumą Państwową w związku z aneksją Bośni i Hercegowiny przez Austro-Węgry⁴⁰; sprawozdanie z posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej w związku z aneksją Bośni i Hercegowiny, ukazujące plany i kroki, jakie zamierzał podjąć w związku z tym rząd rosyjski⁴¹.

Omówione w niniejszym artykule materiały archiwalne dotyczące polityki zagranicznej Rosji w latach 1907-1914 stanowią zaledwie ułamek procenta całości. Tym nie mniej dzięki nim można zorientować się, jakie działania prowadzone były przez dyplomację rosyjską w tym czasie oraz ustalić ich postrzeganie przez część ówczesnych

³⁶ *Ibidem*, zesp. 543 Carskosielskij Dworec, inw. nr 1, t. 672, k. 2-31, Rozen baron, człen Gosudarstwiennogo Sowjeta. Zapiska po powodu franko-russkogo sojuza i naszich odnoszenij k Giermanii. 19 oktiabria 1912 g.

³⁷ *Ibidem*, t. 674, k. 9-11, Dokładnaja zapiska po powodu opasienij obszczestwiennogo mnienija wo Francji odnositielno naszego strategiczeskogo položenija na zapadie w 1911 g.

³⁸ *Ibidem*, zesp. 601 Impierator Nikołaj II, inw. nr 1, t. 549, k. 1-4, Osobyj żurnal Sowjeta ministrow 11 ijulia 1914 g.; k. 19, Osobyj żurnal Sowjeta Ministrow 21 ijulia 1914 g.

³⁹ *Ibidem*, t. 777, k. 3-5, Zapiska Aleksandra Baszmakowa redaktora Prawitielstwiennogo Wiestnika o celach rossijskoj politiki na Bliżnien Wostokie. 1911 g.

⁴⁰ *Ibidem*, t. 750, k. 26-27, Telegrama na imia Jego Impieratorskogo Wieliczesstwa połączena ot towariszczza mid Czarykowa. 29 sientiabria 1908 g.

⁴¹ *Ibidem*, t. 755, k. 1-10, Osobyj żurnal Sowjeta Ministrow 25 oktiabria 1908 g.

partii politycznych. Można też ustalić, jak postrzegana była polityka zagraniczna państwa rosyjskiego przez obcych dyplomatów. Należy również zauważyć, że nawet na tak niewielkim fragmencie materiału źródłowego można rozważać, jakie problemy badawcze można podjąć.

Abstract

A brief sketch on the archives concerning the foreign policy of Russia in the years 1907-1914

The purpose of the paper is to familiarize the reader with the archives related to the foreign policy effected by Russia in the years 1907-1914. The content is based on a selection of materials available from *Archiw Wnieszniej Politiki Rossijskoj Impierii* (Archives of the Foreign Policy of the Russian Empire) and *Gosudarstwiennyj Archiw Rossijskoj Fiederacji* (State Archives of the Russian Federation) based in Moscow. The materials allow us to get insight into activities undertaken by Russian diplomacy at the time, as well as to assess how these activities were perceived by some of the political parties in those years. They also enable us to establish how the foreign policy of the Russian state was perceived by foreign diplomats.

Keywords: Russia, foreign policy, archives

Słowa kluczowe: Rosja, polityka zagraniczna, archiwalia

Bibliografia

Archiwalia:

Archiw Wnieszniej Politiki Rossijskoj Impierii, zespól 340 *Licznij fond Szonowa*, inwentarz nr 812,
1909, t. 65.
1912,teczka nr 67.
zesp. 143 *Kitajskij stol*, inw. nr 491,
1907, t. 86.
1908, t. 88, t. 89,
1910, t. 93, 1911, t. 95,
zesp. *Sekretnyj Archiw*, inw. nr 467,
1907, t. 259/260, t. 266/267, 1908
t. 281/282, 1909.
t. 299/302 b, 1912.
t. 309/312, 1913.

t. 318/321, 1913 .

zesp. *Kancelaria*, inw. 470,

1907, t. 207, t. 211.

1908, t. 43, t. 210.

1910, t. 204, t. 208.

1911, t. 211

1912, t. 184, t. 201.

Gosudarstwiennyj Archiw Rossijskoj Fiederacii, zesp. 115 *Sojuz 17 oktjabria*, inw. nr 1, t. 45.

zesp. 116 *Sojuz russkogo naroda*, inw. nr 1, 1911, t. 16,

inw. nr 2, t. 9.

zesp. 555 *A. Guczkow*, inw. nr 1, t. 58, t. 460, t. 461.

zesp. 543 *Carskosielskij Dworec*, inw. nr 1, t. 672, t. 674,

zesp. 601 *Impierator Nikołaj II*, inw. nr 1, t. 549, t. 777, t. 750, t. 755.

Opracowania:

Budziński J. R., *Polityka zagraniczna Rosji 1907-1914. Aparat decyzyjny, koncepcje, rezultaty*, Toruń 2000.